

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

Ženský fenomén ve výtvarném umění

Evelína Vaněčková

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Malba

Bakalářská práce

Ženský fenomén ve výtvarném umění

Evelína Vaněčková

Vedoucí práce: Prof. ak. mal. Aleš Ogoun

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....
podpis autora

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1-2
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	3
3 CÍL PRÁCE.....	4
4 PROCES PŘÍPRAVY.....	5-6
5 PROCES TVORBY.....	7-8
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	9
7 POPIS DÍLA.....	10-12
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	13
9 SILNÉ STRÁNKY.....	14
10 SLABÉ STRÁNKY.....	15
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	16
A) Knižní a periodická literatura.....	16
B) Internetové zdroje.....	16
12 RESUMÉ	17
13 SEZNAM PŘÍLOH	18-24

Chtěla bych poděkovat ateliéru a Alešovi Ogounovi za jeho vedení.
Své rodině za podporu při studiu a svému příteli a přátelům
za uklidnění ve složitých situacích.

Motto: „Žít s bláznivejma ženskejma je dobrý pro páteř“¹

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Život.

Náš život formují i ty nejjemnější vlivy. Má tvorba je v první řadě o mém životě. Tedy o věcech, co se mi připletly pod nohy. Na nohách jsem měla už leccjaké ponožky, ale ty s puntíkama jsou mé nejoblíbenější.

Malba jako osobní výpověď. Ráda jsem si psala jako malá deníčky. Jako velká je maluji. Do Plzně jsem přišla v podstatě uměním neposkvřená. První co stál za povšimnutí, byl obraz bytu, ve kterém jsem žila. Měsíc jsem tam žila sama. Hrozný bordel. Tři obrazy přemísťujících se zbytečností mého denního života v týdenních intervalech.

Kdyby se mě na baru jeden kluk nezeptal, zda znám Adrienu Šimotovou, nenamalovala bych je. Vzrůstající zájem o intimitu. Zkoumání sebe. Jako terapie. Konečně to stálo za to. Život mě někdy zabolet takovou mírou, že ta malá plátna se malovala sama od sebe. To špatné v nich zůstalo a já si oblíkla puntíkové ponožky a dala si čaj. Temné období.

Neznala jsem jí. Zastyděla jsem se. Obrazy byly smutné. Malovala jsem své kalhotky. Svá prsa. Lidem se líbila nahota. Malovat podle fotky jsem začala brát jako možnost větší svobody v malbě. Nemám modely. A špatného pamatováka. Z toho bytu jsme se přestěhovali a já měla z okna lepší výhled. K ponožkám jsem přidala starej svetr z blešáku. Má hezký barvy. Ty jsem použila. A jedovatý oleandr z pokoje, co jedl můj kamarád. Vražedný oleandr.

¹ Charles Bukowski

Výhled a starý svetr. Bylo to deset dnů, kdy jsem ležela a přemýšlela o malbě. Namalovala tři obrazy a věděla, že příští půlrok ze sebe už nic nevymáčku. Je otázka, kolik má tvorba dala ostatním. Ale mně pomohla si pár věcí vyřešit. A taky už vím, kdo je Adriena Šimotová.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Výběr tohoto tématu je založený v podstatě na tom, že jsem žena a jelikož maluji obrazy o sobě, bylo mi při výběru nejbližší. V mé práci hraje určitou roli intimita a sebepoznání. Vymezení si svého prostoru ve společnosti. Ráda opakuji a určité prvky se objevují v celé mé tvorbě. V poslední době se touto tematikou zabývalo více teoretiků a kurátorů, takže člověk má z čeho čerpat. Nemám potřebu studovat ženství a tak jako všem významným českým umělkyním, nelíbí se mi škatule ženského umění. Za tímto označením vidím feminismus. Je málo současných malířek, které by se zabývaly ženstvím, které mne něčím baví. Je málo současných malířek, které by mne bavily. Malbě vládnu muži, vždy to tak bylo. Nevadí mi to, mám muže ráda. A jejich malby taky. Já ale budu malovat o ženě. O sobě. Třeba to někoho bude bavit.

3 CÍL PRÁCE

Cíl práce je soubor několika obrazů, které by měly vzbudit celkový dojem života ve vesmíru. Větší formáty. Hloubka prostoru. Sebe vložím do prostředí vesmírného mezinárodního raketoplánu coby hrdinky. Astronautky. Není lákavějšího povolání pro většinu dětí na této planetě. Kam čůrají astronauti? Moje oblíbená dětská otázka. Jako malá jsem měla knížku, která se zabírala astronomií. Jako velká jsem jí náhodou objevila v kumbálu naší malé galerie. Zhlitla jsem jí během chvilky a zasáhla mne natolik, že jsem měla přirozenou potřebu své nadšení ukázat ostatním. Dětská touha, aby mé nadšení sdíleli všichni se mnou. Hra. Představivost. Poletím do vesmíru a vezmu si sebou svoje oblíbené pyžámko. To je přeci jasné. Vše v rámci autoportrétu.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Příprava začala už samotným přemýšlením, jak uchopit celek patnácti obrazů. Mnoho myšlenek vytváří chaos. Musí se vyfiltrovat to důležité. Se záměrem dozvědět se více o ženě, ptala jsem se kamarádek, co ve svém životě vnímají nejvíce. Sex, společenské vytížení ve formě večírků, hospod a osobní hygiena. Toto obsáhnout v patnácti obrazech by byl obrovský chaos. Sex jsem záměrně vypustila jako první. Sexu je všude přehršle a do těsné tělesnosti jsem se neměla chuť pouštět. Hospoda. Večírky by měly zůstat na večírku. Nikoho nezajímá, jak moc současná mládež pije. Hygiena. Představila jsem si hygienu a otázky jako intimita, žena, já, kam kosmonauti čůrají? se mi začaly spojovat. Ráda se nořím do vany. V horké vodě mě napadají neuvěřitelné myšlenky. Nápady. Lehla jsem si a pustila vodu. Inspirace na toto téma leží na každém kroku. A v každé vaně. Vlhká místa. Můj velký inspirační zdroj v podobě béčkového, německého filmu. Spojení hygieny a vesmíru, o který jsem se současně velmi zajímala mi zprvu přišlo jako něco, co už je trochu za hranicí. Lidi si budou ťukat na čelo. Mé nadšení ale obavy odtlačilo dál. Ať si klidně ťukají. Tahle věc mě zajímá.

Když maluji, potřebuji klid. Hlavně od lidí. Malování ve škole jsem odškrtnula hned, nemůžu se v otevřeném prostoru dostatečně soustředit. Po několika dnech malování doma jsem usoudila, že se čtyřmi spolubydlícími, přítelem a kotětem nejsem schopná u plátna stát déle jak půlhodinku. Potřebovala jsem zmizet. Romantická chatička uprostřed Krkonoš zněla krásně, ale na převoz by to bylo velmi náročné a sama v chatě bych se bála. Naštěstí se uvolnilo volné místo u nás v galerii, kde nám na deset dnů vypadl program. Měsíc před bakalářkou, celá galerie jen pro mě. Uprostřed

města ale nerušena. Ideální. Nazveme to oficiální rezidencí umělce v galerii a celý proces bude dokumentovaný a sdílený na sociální síti galerie. Reportáž. Pro mne nová zkušenost. Plánovaných deset intenzivních dnů malování tím dostává jiný rozměr.

5 PROCES TVORBY

Do procesu tvorby zahrnuji i samotnou přípravu pláten, je to práce s materiálem a velice ovlivní samotný výsledek. Člověk si už na začátku musí určit, zda chce kupovaná plátna a rámy, či stačí rámy vyrobené z prken a plátna z babiččiných prostěradel. Mně prostěradla došla, a jelikož si uvědomuji důležitost bakalářské práce, rozhodla jsem se poprvé v životě investovat do kupovaných ráků. Samotná plátna jsem získala, kde se dalo, ale dala jsem si záležet na pevnosti a hustotě vláken.

Kupované rámy mě svojí kvalitou velmi zklamaly. Nejsou přesné a štípají se. Co mě ale zklamalo více byla nedostupnost koupě samotných ráků v kamenných obchodech. Po celé Plzni jsem nesehnala velikost rámu, kterou jsem potřebovala, takže jsem musela v rychlosti improvizovat. V záchvatu tvořivosti jsem největší, nejdražší plátno přitloukla hřebíky na zeď galerie a snažila se ho našepsovat přímo na omítce. Druhý den jsem velice litovala. Nejenže se mi plátno zvlnilo, ale přilepilo se k omítce a já celé odpoledne restaurovala zeď galerie se smutně stočeným, zničeným plátnem na zemi. Rozhodla jsem se tedy začít menšími obrazy, které nebyl takový problém přichystat.

Nejdříve si musím z přehršle informací na internetu, v encyklopediích a věcích, co jsou kolem mě vyfiltrovat opravdu jen ty, které mne zajímají a budou mi užitečné. Určit si interiéry, oblečení, scény, které na obrazech budou. Jako bych stavěla divadelní hru. Proto je pro mě nejjednodušší mít už všechny bílé formáty přichystané v přesném rozestavení. Stačí si jen stoupnout před plátna a představovat si souvislosti. Aby obrazy fungovaly jako celek, je pro mě velice důležité navazovat v obrazech na obrazy

předchozí, takže je téměř nemožné malovat jeden obraz, aniž bych viděla ostatní.

V galerii se mi pracovalo velmi dobře, bohužel jsem po vypršení doby musela galerii opustit a domalovat plátna ve škole. Samotná malba mne bavila a neměla jsem v průběhu žádný problém. Sestavovala jsem si obrazy dohromady a od rozvržení kompozice se propracovávala postupně až k těm nejmenším detailům. Nejtěžší při takto intenzivní práci je si udržet odstup a soudit výtvor s čistou hlavou. To někdy potřebuje i den pauzu, než se člověk k dílu vrátí, proto je dobré si nechat větší časové rezervy.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Samotné rámy jsou vyrobeny ze smrkového dřeva. Jsou koupené ve specializovaných uměleckých obchodech. Plátna jsou také kupovaná, nejdříve jsem použila bavlněná, se kterým jsem byla velmi spokojená kvůli nepropustnosti. Na velké plátno jsem musela použít kvůli dostupnosti šířky plátno lněné. S tím se mi pracovalo podstatně hůře. Plátna jsou opatřena podkladem na akrylové bázi, který jsem zvolila pro jeho pružnost a stálost. Samotná malba je malována akrylovými barvami od různých firem. Avšak všechny druhy by měly splňovat stejná specifika akrylové malby. U některých barev je vidět kvalita akrylu na jeho lesklosti a sytosti barvy. Po zaschnutí barev jsem nejmenší detaily dodělávala barvami olejovými. Při míchání a lazurování se mi s nimi pracuje podstatně lépe. Pro jejich vysokou cenu je nemůžu použít na tak velké obrazy celoplošně. Stříbrné detaily jsou nastříkané chromovým sprejem, který je na syntetické bázi. Aby sprej lépe vynikl a byl prostorový, vytvarovala jsem nejdříve latexem velmi nízký reliéf, který po následném posprejování vytvořil pěkný efekt.

7 POPIS DÍLA

Probíráním se internetovými články, knihami a dokumenty o vesmíru jsem zjistila, že co mně nejvíce zajímá, jsou samotní kosmonauti a prostředí, ve kterém žijí. Přirozeně jsem si proto vybírala fotky a videa z vesmírné mezinárodní stanice (dále ISS) aniž bych o ISS něco tušila. Postupem času jsem tomu přišla na kloub a pochopila, že je to jediné místo ve vesmíru, které funguje jako stálá laboratoř a kosmonauti sem jezdí na půlroční mise. Samotná stanice je nejdražší věc, kterou kdy lidstvo dokázalo dát dohromady, a stála 100 miliard dolarů, což mě udivilo, ale ne natolik, jelikož si ani nedokážu představit, kolik peněz to je. I když mě vesmír děsí, přitahuje mě a já nabyla jistoty, že letět na ISS se stal mým životním snem. Bohužel nejsem ani inženýrka, ani doktorka a nejsem ani vědec. Malíř se do kosmu jen tak nedostane.

Jak už jsem napsala, začala jsem menšími obrazy. První obraz byl reakce na virální internetové video, kde si kosmonautka myje vlasy ve vesmíru. Pokud byste někdy viděli, jak si doma myji vlasy, asi by vám přišlo vtipné podívání na sytě růžovou vodu, která z mých vlasů teče. Ve vesmíru se k mytí vlasů používá tak málo vody, že je téměř nezaznamatelné, jak by se voda od mých vlasů zbarvila. Ale i tak mě to přivedlo k zamyšlení a bavila jsem se nad touto myšlenkou, jak kolem mě poletují kapky růžové vody. Vše je zasazeno do reálné koupelny, malé místnosti, kterou na ISS používají. Druhý obraz je také z oné místnosti určené k hygieně a zabývá se tím, jak se ve vesmíru čůrá. K tomu slouží dlouhá, pružná hadice, která končí nástavcem. Ten se liší tvarem podle toho, jaké ho používá pohlaví. Funguje jako vysavač, aby se kapky nedostaly do vzduchu a nepoletovaly kolem. Na obraze je vidět

pouze dolní část hadice, aby vše nebylo podstrčené jako na talíři. Aby fungovala představivost.

Obrazy se skládají z reálných interiérů, kde jako model slouží má figura. Tu si oblíkám do svého oblíbeného oblečení. Obklopuji se věcmi, které mám všude kolem sebe. Svě představy vesmíru připodobňuji tomu, co vidím zde na zemi.

Větší formáty obrazu jsou velmi podlouhlé a úzké, pracovala jsem tedy opět s výřezy jak figury, tak interiéru. Snažila jsem se u malby uříznutých figur přesunout pozornost na jiný prvek obrazu. Oku pak uříznutá hlava nepřipadá v kompozici tak nepřirozená. Jako první z větších obrazů jsem malovala kopuli, což je nejoblíbenější místo kosmonautů v celé stanici. Jsou to prosklená vydutá okna, z nichž se dá dívat na zemi. Tráví tu i celé hodiny a tipují, co za zemi se pod nimi právě nachází. Zaujala mne jedna fotka kosmonautky, která odpočívá v kopuli a na nohou má roztomilé ponožky s malými kosmonautíky, které dostávají od NASA. Ty jsem samozřejmě musela ve svém obraze použít. Druhý větší obraz je taktéž z malé místnosti určené k hygieně a myji se zde ručníkem. Sprcha zde nefunguje a mytí těla se musí omezit na otírání osušky napuštěnou vodou. Dále je zde vidět konec trubice na malou potřebu a plakát Jurije Gagarina, který je přilepený na zdi. Kosmonauti si vylepují portréty svých oblíbených hrdinů a mým nejoblíbenějším je právě on.

Největší plátno, dvoumetrový čtverec, jsem vybrala jako náhradu za několik malých obrázků. Chtěla jsem udělat celkový pohled do prostoru stanice, kde by byla vidět hloubka a multifunkčnost chodeb, což by se na malých plátnech těžko

vyjádřilo. Zadní plán obrazu je průhled do komory, kde jsou uloženy vesmírné obleky pro práci v otevřeném vesmíru. Celkový pohled nám ukazuje Americkou část stanice, kde se astronauti setkávají každé ráno, je to kuchyň a společenské místo. Jídlo zde mají uloženo v boxech. Tato část je typická svojí růžovou barevností. Možná proto jsem jí vybrala. Velmi jsem celý prostor zjednodušila, ale můžeme zde vidět samolepky, které si zde vylepí každá expedice, která do stanice přiletí. Každá samolepka je zvlášť navržena pro jednotlivou expedici. Sebe jsem do kompozice zasadila do místa, ve kterém se spí. Jsou to takové malé kabinky, kam kosmonaut zaletí, připoutá se popruhy a může jít spát. Mají zde i své počítače a osobní věci, jako například fotografie rodiny. V prostoru chodby poletuje ovoce, což je narážka na fotografii té samé astronautky co si myje vlasy. Po několika měsících jim na stanici dorazila zásilka s čerstvým ovocem a astronautka ho nechala poletovat po chodbě a vyfotila tak krásný snímek.

Celá série obrazů je seřazena podle postupu, jak jsem na plátnech pracovala, ale drží se i návrhů skic, které vznikly jako první, takže se formát série zachovává už od začátku. Sestavení by mělo připomínat okna, kterými se do stanice koukáme a odkrýváme fascinující život astronautů.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Sama nemohu posoudit, jak moc bude dílo v tvorbě současné a v tvorbě naší školy výrazné. Vše záleží na reakci okolí. Budu ráda, pokud malby někoho osloví a vzbudí u něj zájem o věc.

9 SILNÉ STRÁNKY

Jedna z nejsilnějších stránek je samotné téma, které se týká astronautiky. Je to neobvyklé téma, tajemno vesmíru přitahuje a lidstvo se myšlenkou obsazovat neprobádané části vesmíru zaobírá už dlouho. Dále si myslím, že tak velmi osobní přístup je lidem blízký. Nechci, aby si nad dílem lámali hlavu a vyhledávali nějakou hloubku, ale aby je opravdu jen jednoduše potěšilo. Když začnou přemýšlet nad tím, co za ponožky by si do vesmíru vzali oni, byla by to pro mě výhra.

10 SLABÉ STRÁNKY

Slabá stránka na mé bakalářské práci je, že nemůžu vypovídat ze svých zkušeností. Bohužel jsem ve vesmíru nebyla a mohu čerpat ze zdrojů, které nemám osobně ověřené. Dále je to technologická stránka, kdy jsem použila několik náhražek, které dílu snižují životnost.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

BOND, PETER. *Průvodce vesmírem*. 1.vyd. Banská Bystrica: Slovart, 2003. ISBN 80-7209-478-5

DYER, ALAN. *Let na měsíc*. 1.vyd. Bratislava: Slovart, 2008, ISBN 978-80-7391-209-3

FURNISS, TIM. *Atlas vesmírných objevů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2001. ISBN 80-00-00906-4

GOMBRICH, E.H. *Příběh umění*. 2. vyd. Praha: Argo, 2003, ISBN 80-204-0685-9

GROSENICKOVÁ, UTA. *Ženy v umění*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-626-5.

ŠIMOTOVÁ, ADRIENA. *Vyjevování*. 1. vyd. Praha: Skenavel, 2011. ISBN 978-80-254-9511-7

B) Internetové zdroje

http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezinárodní_vesmírná_stanice

<http://casopis.vesmir.cz/clanek/hygienicka-zarizeni-pro-kosmonauty>

<https://www.youtube.com/watch?v=Y1JRW1wu1Fw>

12 RESUMÉ

The paintings named "Hygiene in space" originates in the topic of Female phenomena in fine arts. Output of my bachelor thesis are twelve paintings. All of these paintings are about space. I have chosen this topic because of my enthusiasm for space, mainly living in space. Universe is very attractive for its mystery and human kind can't get enough of research. At first I was looking for continuity with my previous work, because continuity of work is important to me. I painted these pictures as my auto-portrait, when I put my body into the interior of International Space Station. I drew from interior pictures and youtube videos from Nasa. Paintings are very close to me, because I put ordinary objects to the space station environment. These objects are e.g. my favourite socks, sunglasses, photos of my loved ones and so on. Every picture is about hygiene or ordinary life in the space station. They have a very specialized toilet, which is very similar to the vacuum cleaner. They don't have a shower, because water can't be used in zero gravity, they shower with wet towels. The washing clothes don't exist in space and hair showering is done with wet towel too. I'm very interested in these things. Smaller pictures are the sections of interior but there is a panorama with corridors on the bigger one. I made these paintings in the residence in gallery Vestředu and then partly at school. I tried to incorporate every important knowledge into the paintings, which I had gradually gained.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Malba vlastní – Série maleb Svetr a oleandr

Příloha 2

Skici vlastní

Příloha 3

Fotografie vlastní – Galerie 2. den

Příloha 4

Fotografie NASA – interiér ISS s kosmonautkou Suni Williams

Příloha 5

Fotografie vlastní – Galerie 4. den

Příloha 6

Video NASA – Mytí vlasů ve vesmíru s astronautkou Karen Nyberg

Příloha 7

Fotografie vlastní – galerie 6. den

Příloha 8

Fotografie NASA – interiér záchodu na ISS

Příloha 9

Fotografie vlastní – malování v galerii o Velikonocích poslední den

Příloha 10

Fotografie vlastní – dodělávání posledních detailů ve škole

Příloha 1

Malba vlastní – Série maleb Svetr a oleandr

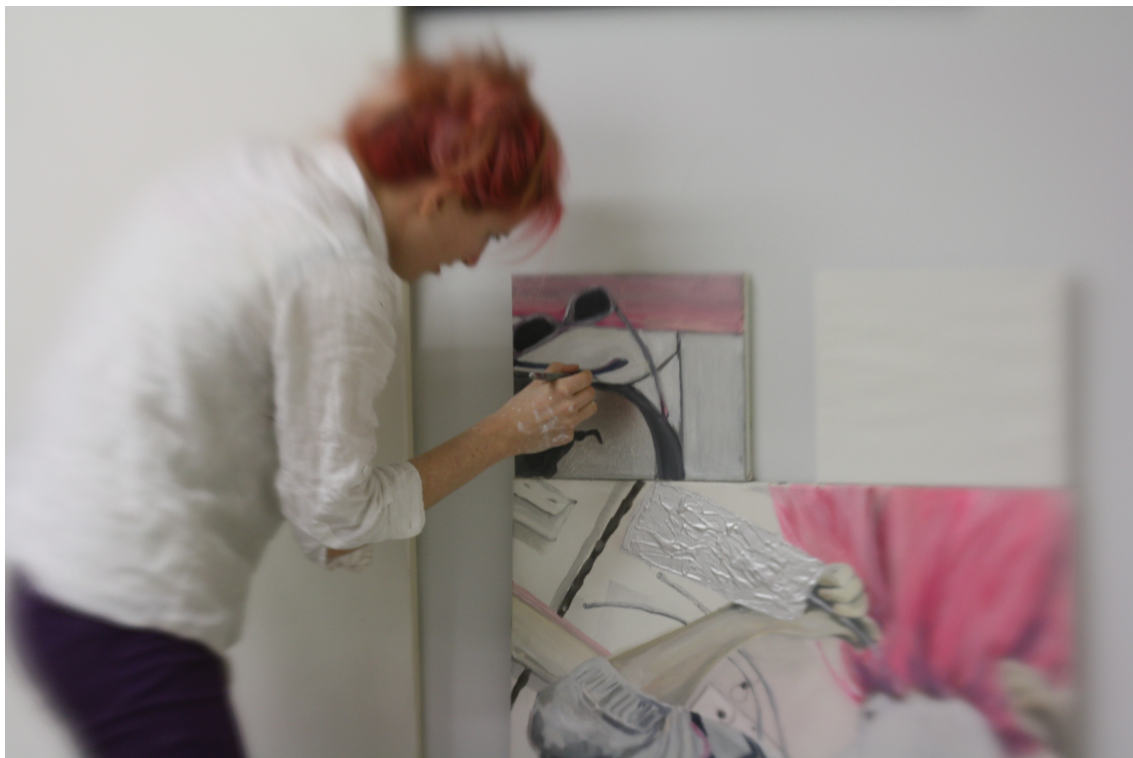
Příloha 2

Skici vlastní

Příloha 3

Fotografie vlastní – Galerie 2. den

Příloha 4

Fotografie NASA – interiér ISS s kosmonautkou Suni Williams

Příloha 5

Fotografie vlastní – Galerie 4. den

Příloha 6

Video NASA – Mytí vlasů ve vesmíru s astronautkou Karen Nyberg

Příloha 7

Fotografie vlastní – galerie 6. den

Příloha 8

Fotografie NASA – interiér záchodu na ISS

Příloha 9

Fotografie vlastní – malování v galerii o Velikonocích poslední den

Příloha 10

Fotografie vlastní – dodělávání posledních detailů ve škole

